

Տ Ա Ղ Կ Ա Հ Ա Յ Ք

Եզիպոսեան Պատրիարքարան հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Վոեմ. Պօղոս փաշայի կողմէ կառուցուած նոր դպրոցին բացման հանգէսը կատարուած է Մայիս 28-ին ի ներկայութեան Վոեմ. Պօղոս փաշայի և բաղմաթիւ ժողովրդեան. Ա. Պատրիարքը հեռագրաւ շնորհաւորեց Պօղոս փաշան այս կարեւոր գործը ի գլուխ հանած ըլլալուն համար:

Կարնոյ Առաջնորդ Տ. Զաւէն վրդ. կրկին անգամ հրաժարական մատուցած էր իր պաշտօնէն, բացատրելով այն պատճառները որոնց առջև հրաժեշտ տալ կը պարտաւորէր, պարզելով իր պաշտօնավարութեան ընթացքը: Իսկ միւս կողմէ Կարնոյ Գաւառ. Ժողովը իր տեղեկագրովն կը յայտնէր թէ Տ. Զաւէն վարդապետի պաշտօնավարութեան ընթացքին նկատմամբ տեղի ունեցած դիտողութիւնները անհիմն դատած է և սակայն Առաջնորդին փառաքանացը համաձայն համակերպած է իր հրաժեշտին, խորին գոհունակութիւն յայտնելով նորա Տամեայ բարւոք և օգտաշատ աշխատութեանը համար: Խառն Ժողովը, Գաւառ. Ժողովոյ այս յայտարարութեան վրայ և նկատողութեան առնելով Զաւէն վարդապետի թախանձադին խնդրանքը զինքը Կարնոյ Առաջնորդութենէն արձակելու մասին, հարկադրուեցաւ ընդունիլ հրաժարականը:

Մուսուլ ունի ազգ. վարժարան մը 20-25 աղաքներէ բաղկացեալ, ունի քահանայ մը և վարժապետ մը, Մուսուլի եկեղեցին շատ պզտիկ է, հազիւ թէ 25-30 տունէ բաղկացեալ ազգայինները իր մէջ կը պարունակէ:

Արմաշի խնամակալութեան գործը.—Ունճեան Մաթուս էֆ. Տեղբան էֆ. Բարադամեանի հետ իր վերջնական հրաժարականը մատոյց Դպրեվանքի Խնամակալութենէն: Այս առթիւ Դպրեվանքին ամբողջ հաշիւներն ալ մատուցուեցան, ուրկէ բացայայտ հը տեսնուի թէ Ունճեան հաբադատները հաստատութենէն ի վեր հինգ հազար հինգ հարիւր ոսկի ծախսած են Դպրեվանքին՝ իրենց անձնական քսակէն:

Ա. Պատրիարքը որ արմաշու Դպրեմանքին Խնամակալութեան հրաժարմամբ առժամաբար ստանձնած էր Խնամակալութեան պաշտօնը, հարգ մը ներքին մատակարարական և վարչական հրահանգներ հաղորդեց երէկ փոխ-վանահայր Տ. Թորգոմ վարդապետի, ինչպէս նաև խնամակալութեան հրաժարելէն առջ վանքին հարգ մը պաշտօնեաներուն չվճարուած ամսականները վճարելու համար գումար մը յանձնեց փոխ-վանահօր։

Ա. Պատրիարքին հարգադրութեամբ Դպրեմանքի դործոց յատուկ դիւան մը հաղմուեցաւ Պատրիարքարանի մէջ և այդ դիւանին քարտուղար անուանուեցաւ Տ. Ղևոնդ վրդ. Դուրեան։ Տ. Թորգոմ ծ. վրդ. այսօր կը մեկնի Արմաշ։

Եղեմիայից Պատրիարքարան քաշուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ՝ տեղւոյն ազգայիններէն մաս մը, քահանայական խնդրին պատճառաւ որոշած է դաւանափոխ ըլլալ և շուտափոյթ անօրինութիւն կը խնդրուէր։ Պատրիարքարանէ երրորդ անգամ ըլլալով՝ հեռագրուեցաւ Այնթապ Տ. Փառէն վարդապետի և երկրորդ հեռագիր մըն ալ քաշուեցաւ Մարաշ՝ եթէ երբէք դեռ հոն կը գտնուի, որպէս ղի անմիջապէս մեկնի Եդեսիա։ Ամօթ, այսպիսի խնդիրներէ համար կըօնափոխութիւն։

Ա. Պատրիարքին մասնակի հարգադրութեամբ Ազգ. վարժարաններու առաջիկայ ամսավերջի գրաւոր հարցաքննութեանց ներկայ պիտի գտնուին վարդապետներ և պիտի տեղեկագրեն թէ՝ կրօնքի ու բարոյագիտութեան դասերը ինչ չափով և որոնց կողմէ կաւանդուին։

Ուսումնական խորհուրդը իր շարաթական նիստը կազմեց անցեալ ուրբաթ օր Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ։ Հետևեալները հաղորդուած են մեզ հրատարակութեան համար.—

1. Ա. Պատրիարք Հայրը գրով մը կը յանձնարարէր 1894էն ցարդ Ազգ. վարժարանաց մէջ գործածուելու համար վաւերացեալ դասագրքոց մէկ ցուցակը կազմել և ներկայացնել նոյն գրքերու մէկ մէկ օրինակներովը։ Խորհուրդն այս պաշտօնագրին ընթերցումէն յետոյ, հարկ դատեց ստանալ կրկին Ն. Ա. հրահանգն յարակից ինչ ինչ պարագաներու վրայ, և յետ այնորիկ ձեռնարկել ի գործ։ Միւս կողմէ, իր մէջէն Մասնախումբ մը կազմեց զբաղելու համար առանձին այդ խնդրով, որու անդամներն են՝ Պետրոս էֆ. Կարապետեան, Ստեփան էֆ. Կուրտիկեան և Տորթ. Յակոբ էֆ. Թօփճեան։

2. Կաղմական Կանոնագրին 31-րդ յօդուածին տրամադրութեանց համաձայն՝ Խորհուրդը նկատելով որ ուսուցչական բնարեւելաց քննութեանց ժամանակը կը մօտենայ, կաղմակերպեց Քննիչ Յանձնաժողովն՝ կրօնի և բարոյագիտութեան քննչին բնարութիւնը վերապահելով Ս. Պատրիարք Զօր. Նոյն Յանձնաժողովոյ անդամ կարգեց՝

Հայերէն ճիւղի համար՝ Երուանդ էֆ. Տ. Անդրէասեան, Նշան էֆ. Թորոսեան:

Իմաստաւիրական ուսմանց եւ մատենագրութեան համար՝ Տօբթ. Յակոբ էֆ. Թօփճեան:

Օսմաներէն ճիւղի համար՝ Ստեփան էֆ. Կուրաիկեան, Պետրոս էֆ. Կարապետեան:

Ֆրանսերէն ճիւղի համար՝ Յարութիւն էֆ. Յովհաննէսեան, Արապիոն էֆ. Թղլեան:

Քնական եւ բնապատմ. զիտութեանց համար՝ Նշան էֆ. Ղաւկասեան, Իգնատիոս էֆ. Մուրատեան:

Չափական զիտութեանց համար՝ Յովհ. Մուրատեան, Գարեգին էֆ. Գալաֆեան:

Ընդհ. պատմ. եւ Աշխատագր. համար՝ Գրիգոր էֆ. Մարգարեան, Մկրտչի էֆ. Շամտանճեան:

Առեցնից սնտարութեան համար՝ Տիկ. Չարուհի Գալէմբեարեան:

Ձեռագործ եւ ձեռագիտութիւն՝ Տիկ. Աղաւնի Նիկողոսեան, Օր. Արաքսի Արապեան:

Դեղագր. գծագր. համար՝ Խաչիկ էֆ. Թահթաճեան, Սիմոն էֆ. Նազճեան:

Նրաժեստութեան համար, Դր. էֆ. Մէհաէրեան, Լևոն էֆ. Չիլինկիրեան:

Քաղուածք «Մանգումէի էֆրեար» ից

Յունիսի 10-ին Ս. Պատրիարքի նախագահութեամբ, Եպիսկոպոսների, վարդապետների խումն բաղմութեան և ուխտաւորների ներկայութեամբ աստուել է Կ. Պոլսոյ Բերայի Ս. Երրորդութեան եկեղեցու 100 ամեակը: Ս. Պատրիարքը շարունակեց խօսել, իսկ այդ առթիւ կաղմուած գրական հանդիսի ժամանակ աշխարհիկ և հոգեւորական բանախօսներ արել են թաղի, եկեղեցու և նրա հաստատութիւնների պատմութիւնները: Բերայի եկեղեցին ունի հիւանդանոց, դարմանատուն, որուն յարատեւութիւնը կաշխատին պահել թաղեցի տիկիւններ ու Հայ բժիշկ-

ներ: Բերայի հայ բնակչութիւնը, ըստ բանախօս Ալպոյաճեանի, հիմնուած ժե. դարու սկզբում՝ դադթելով Ղալաթիայից 1805 թ. Գրիգոր ամերա գնել է 1500 մետր տարածութեամբ մի գետին, որի վերայ շինուած է եկեղեցին և ուրիշ շէնքեր: Բայց 1810 թ. այրւում է փոքրաշէն եկեղեցին և ժամանակի Ստեփանոս Աղաւնի պատրիարքը շինում է ներկայ հոյակապ տաճարը: Յայտնի գրագէտ Հրանտ Ասատուր Բերայի վարժարանների պատմութիւնն է արել. առաջին վարժարանը հիմնել է Մխիթար Սեբաստացին, ուր և դաստիարակել է, դուրս է Թագւոր վարժապետը: Ներսէս Ե. Աշտարակեցին 1783 թ. եկել է Պօլիս և կատարելագործուել է այդ վարժապետի մօտ:

Բերացիների այսպիսի համայնական կեանքն ու հետաքրքրութիւնը իրենց թաղի եկեղեցական կեանքով օրինակելի կարող է լինել մեր ռուսահայոց համար:

Յունիսի 13-ին Ս. Պատրիարքի նախագահութեամբ մեծ հանդիսով տօնուել է Ազգային հիւանդանոցի 75-րդ տարեդարձը:

Հայերը գաղթում են Տանկաստանից

Մեր լրագրութեան վերջին գոյժը հայերի խմբովին գաղթն է, որ գնալով սասականում է: Գաղթում են յատկապէս Մուշի և Բաղէշի (Բիթլիսի) դաւառներից (Բիթլիսի վիլայեթութիւն): Գաղթը երկու ուղղութեամբ է կատարուում, ոմանք գալիս են գէպի Ռուսաստան, միւսոնք գէպի Ամերիկայ: Արտասահմանի լրագրութիւնը «Тифлис. Лис.» ասելով՝ երկու բանակի է բաժանուած գաղթականութեան շարժառիթի նկատմամբ: Ոմանք տեսնում են այս շարժման մէջ Ռուսաց «ծածուկ գործակալներին» մատը, այլք՝ Իլդիզ—Կիսսկի «Հայաստանը առանց Հայերի» սկզբունքը իրագործելը: Թէ որքան անհիմն է առաջին ենթադրութիւնը և ճշմարտութեան մօտ երկրորդը՝ բաւական է յիշել մերձաւոր անցեալը, երբ Հայոց կոտորածներից յետոյ Ռուսահայաստանի գիւղերն ու քաղաքները ողողեցին հայ գաղթականները: Հանդարտուելուց յետոյ, երբ փորձ փորձեց Ռուսաց կառավարութիւնը յետ դարձնել գաղթողներին, անգրգուշիկ արգելքի հանգիպեցաւ Տաճ. կառավարութեան կողմից. նոյն իսկ ծածուկ դարձողները բռնուեցան, կամ կրկին ստիպուեցան վախճել, կամ յաւիտեանս բանտերում նստել: